

# *Kestävää kasvua yrittäjyydestä*



## SISÄLLYS

<b>1. Johdanto</b>	<b>3</b>
<b>2. Korkeakoulutettu yrittäjyys lisäarvon tuojana</b>	<b>4</b>
1. Sivutoimisen yrittäjyyden mahdollisuudet tunnistettava	5
2. Sosiaaliturvassa on huomioitava monimuotoinen yrittäjyys	5
3. Yrittäjäksi voi ryhtyä elämän kaikissa vaiheissa	5
<b>3. Yritykset kasvuun</b>	<b>8</b>
3.1. Palvelut ja rahoituskanavat tukevat yrittäjyyttä	8
3.2. Osaajat ovat yritysten kasvun edellytys	9
3.3. Yksinyrittäjästä työnantajaksi	10
<b>4. Euroopan yhteinen sääntely tuo selkeyttä yritystoimintaan</b>	<b>12</b>
4.1. Euroopan sisämarkkinat ja sääntely tukevat yritysten tasapuolista kilpailua	12
4.2. Alustatalous tuo työtä mutta tarvitsee myös sääntelyä	13
<b>5. Sote-yrittäjyys osana sosiaali- ja terveyspalveluja</b>	<b>14</b>

Hyväksytty 19. 3. 2024  
Kuvat: Ida Pimenoff  
Taitto: Liisa Valtonen  
ISBN: 978-952-7281-76-5

# 1. Johdanto

Tekoäly, datatalous, digitalisaatio ja vihreä siirtymä muuttavat voimakkaasti useiden korkeakoulutettujen yrittäjien sekä yritysten toimintatapoja ja ansaintalogiikkaa. Muutokset koskevat sekä yksinyrittäjiä että työnantajayrittäjiä. Yksinyrittäjien määrän kasvu on ollut trendinomaista 2000-luvun alusta lähtien. Vuonna 2022 oli Tilastokeskuksen mukaan 194 000 yksinyrittäjää ja 78 000 työnantajayrittäjää. Työnantajayrittäjien määrä on laskenut vuodesta 2021, jolloin heitä oli 87 000.

Yhä useampi korkeakoulutettu toimii yrittäjänä palveluiden ansaintalogiikan muutoksesta huolimatta tai sen ansiosta. Muutos, esimerkiksi digitalisaation tai alustatalouden hyödyntäminen, voidaan valjastaa mahdollisuudeksi kasvattaa yrittäjän työn lisäarvoa. Yrittäjien mahdollisuuksista kehittää osaamistaan tekoäly-, digitalisaatio- ja vihreän siirtymän asioissa pitää huolehtia ja lisätä tietoisuutta yritysten kehittämispalveluista. Yritystukien ja verotuksen avulla yrityksiä pitää kannustaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä laajemmin uudistumiseen.

Nykyisen työolainsäädännön ja sosiaaliturvan lähtökohtana on työntekijän oikeuksien, riittävän toimeentulon, suojelun ja turvan varmistamisen periaate. Sen rinnalla, että estämme sääntelyllä työnantajavastuun ja -velvoitteiden kiertämistä, on parannettava työtä tekevän mahdollisuuksia toimia rinnakkain yrittäjänä ja palkansaajana.

On tärkeää, että huolehdimme yrittäjien halukkuudesta ja voimavaroista tavoitella kasvua ja sietää kasvutavoitteen tuomia riskejä. Yrittäjille suunnatuissa palveluissa on kiinnitettävä vahvemmin huomiota vaikuttavuuteen yrittäjyyden eri vaiheissa. Työterveyshuollossa pitää tukea yrittäjän jaksamista ja työkykyä. Lisäksi työterveyshuollon kattavuutta yrittäjien keskuudessa pitää lisätä.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa vuosille 2023–2027 esitetään yrittäjyysstrategian laatimista. Työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta laadittiin vuonna 2018 ehdotus kansalliseksi yrittäjyyden edistämisen strategiseksi toimenpideohjelmaksi. Tärkeimpiä ovat kasvua ja osaamista koskevat ehdotukset. Tarvitsemme kasvua, jotta voimme parantaa julkisen talouden kestävyttä ja nostaa työllisyysastetta 80 prosenttiin vuoteen 2031 mennessä, kuten hallitus on asettanut tavoitteekseen. Yrittäjyydellä on tärkeä merkitys uusien työpaikkojen ja kasvun luojana.

Tässä yrittäjyysohjelmassa tuodaan esiin Akavan näkökulmasta keskeiset ehdotukset akavalaisen ja korkeakoulutetun yrittäjyyden, monimuotoisen työn edistämiseksi, yksinyrittäjän aseman parantamiseksi sekä kasvun ja kasvuyrittäjyyden vahvistamiseksi. Tavoitteena on, että Suomessa arvostetaan yrittäjyyttä, yrittäjäksi on helppo ryhtyä ja mahdollistetaan yrittäjänä kehittyminen ja menestyminen.

**Yhä useampi haluaa yhdistää työn yrittäjänä ja palkansaajana.**



## 2. Korkeakoulutettu yrittäjyys lisäarvon luoja

Korkeakoulutettujen omistajien yritykset ovat tyypillisesti pienempiä kuin matalasti koulutettujen omistajien yritykset, todetaan Pellervon Taloustutkimus PTT:n rekisteriselvityksessä (Akava Works -raportti 2/2023, <https://akavaworks.fi/julkaisut/raportit/korkeasti-koulutetut-yritysomistajat-suomessa-taustat-tulot-ja-yritykset/>). Yksi merkittävä syy tähän on, että yksinyrittäjyys on yleistä korkeakoulutetuilla. Kuitenkin pienten ja keskisuurten yritysten eli pk-yritysten joukossa korkeakoulutettujen omistamien yritysten liikevaihto ja työntekijämäärä ovat keskimäärin suurempia kuin matalasti koulutettujen omistamilla yrityksillä.

Nopea kasvu on myös yleisempää korkeakoulutettujen omistamissa pk-yrityksissä. Tarkasteluissa havaittiin, että korkeakoulutettujen omistajien pk-yritysten työn tuottavuus on korkeampi kuin matalasti koulutettujen omistajien pk-yrityksillä.

Matalasti koulutettujen omistajien pk-yritykset loivat uusia työpaikkoja suhteellisesti enemmän kuin korkeakoulutettujen omistajien pk-yritykset koko viime vuosikymmenen ajan, mutta tuottavuudeltaan paremmat työpaikat syntyivät korkeakoulutettujen yrityksiin. Korkeakoulutetut luovat lisäarvoa yrittäjinä ja omistajina.

## 1. Sivutoimisen yrittäjyyden mahdollisuudet tunnistettava

Yhä useampi korkeakoulutettu on yrittäjä joko pää- tai sivutoimisesti. Palkansaaja- ja yrittäjäaseman rinnalle ovat nousseet monimuotoiset työskentelytavat: työsuhteisuus ja yrittäjyys voivat vuorotella tai kulkea rinnakkain. Päätoimisen tai sivutoimisen yrittäjyyden ja palkkatyön yhdistämisen pitää olla mahdollista osa- tai kokoaikaisesti. Korkeakoulutettujen KOKO-kassan vuonna 2023 Kantarilla teettämän tutkimuksen mukaan 42 prosenttia suomalaisista olisi kiinnostunut toimimaan samanaikaisesti sekä palkkatyössä että yrittäjänä, jos se olisi taloudellisesti turvatumpaa.

Sivutoiminen yrittäjyys on erityisesti aineetonta lisäarvoa luovalle korkeakoulutetulle osaajalle mahdollisuus tehdä työtä palkkatyön ohessa ja hankkia lisäansioita. Lisätyön tekeminen täydentävästi oman yritystoiminnan kautta kerryttää yhteiskunnalle verotuloja ja luo talouteen dynamiikkaa. Runsas ja monipuolinen elinkeinotoiminta vahvistaa kuntien, kaupunkien ja alueiden elinvoimaa sekä monipuolistaa elinkeinorakennetta.

Sivutoimiset yrittäjät ja itsensätyöllistäjät mahdollistavat innovaatioiden leviämisen yritysverkostoista työpaikoille, mikä on keskeistä tuottavuuskasvulle ja hyödyttää lisäksi työnantajia ja yhteiskuntaa.

## 2. Sosiaaliturvassa on huomioitava monimuotoinen yrittäjyys

Työn muutos ja monimuotoisuus vaatii työttömyysturvajärjestelmän kehittämistä. Vanhentunut järjestelmä ei kannusta esimerkiksi itsensä työllistämiseen alustataloutta hyödyntäen, eikä se mahdollista joustavaa siirtymistä yrittäjästä palkansaajaksi tai päinvastoin.

Työttömyysturvassa on otettava käyttöön palkansaajana ja yrittäjänä tehdyn työn yhdistelmävakuutus, joka parantaa sivutoimisen yrittäjän sosiaaliturvaa. Tämä voisi toteutua siten, että henkilöllä olisi mahdollisuus vakuuttaa samanaikaisesti sekä palkansaajana että yrittäjänä tehty työ esimerkiksi kuulumalla kahteen kassaan. Akavalaisten yrittäjien ja Akava Worksin vuonna 2023 teettämän kyselytutkimuksen mukaan 40 prosenttia yrittäjistä vakuuttaisi itsensä sekä palkansaajana että yrittäjänä, jos se olisi mahdollista.

On myös selvítettävä mahdollisuutta säätää yrittäjälle ja itsensätyöllistäjälle oikeus työttömyysturvaan tilapäisen tulojen merkittävän alenemisen vuoksi ilman, että yritystoiminta pitää lopettaa.

Yrittäjän eläkelain mukaista YEL-vakuuttamista on kehitettävä joustavammaksi järjestelmäksi. Sen tulisi ottaa paremmin huomioon tulojen kuukausittaiset vaihtelut ja huomioida paremmin itsensätyöllistäjät, jotka tekevät pätkä- tai silpputyötä.

Yrittäjien luottamusta YEL-järjestelmään pitää vahvistaa. Työnteon muoto ei saa estää eläketurvan piiriin pääsemistä ja kaikille työtä tekeville on turvattava mahdollisuus eläkevakuuttamiseen. Rahastoinnin mahdollisuuden selvittämistä on syytä jatkaa. Alivakuuttamisen mahdollisuus on poistettava, jolloin yrittäjätyön vakuuttaminen on saman tasoista kuin palkkatyön.

## 3. Yrittäjäksi voi ryhtyä elämän kaikissa vaiheissa

Yrityksen perustaminen ja yrittäjyys tulee nähdä mahdollisuutena työuran kaikissa vaiheissa. Usein korkeakoulutettu yrittäjyys alkaa asiantuntijuuden ja osaamisen kautta, joka on vahvistunut työuran erilaisissa vaiheissa ja tehtävissä.

**Yhdistelmä-  
vakuutus  
parantaisi  
sivutoimisen  
yrittäjän ja  
itsensätyöllistäjän  
sosiaaliturvaa.**



Osalle yrittäjyys aukenee harrastuksen tai muun vapaa-ajan toiminnan mahdollistamana. Yrittäjyys on aina riskin ottamista ja sen sietämistä. On keskeistä, että kohtuullistetaan seurauksia, joita liittyy yrittäjydessä epäonnistumiseen. Yrittäjyyskasvatus ja -valmennus on nähtävä osana jatkuvaa oppimista.

Siihen tulee kannustaa ja tarjota valmiuksia koulutuspolun eri vaiheissa, jotta se nähdään vaihtoehtona ansaita tai täydentää ansiotuloja. Tietoa pitää lisätä erilaisista yrittäjyyden muodoista, kuten osuuskuntien hyödyntämisestä yritys-muotona. Yrittäjät on otettava huomioon jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia kehitettäessä.

Oman yrityksen perustamisen pitää olla helppo ja varteenotettava vaihtoehto myös vieraskieliselle osaajalle. Työperäisen korkeakoulutetun maahanmuuton

**Yrittäjyyskasvatus  
ja -valmennus  
on nähtävä  
osana jatkuvaa  
oppimista.**

yhtenä esteenä on epävarmuus puolison mahdollisuudesta työllistyä. Työperäisen maahanmuuton lisäämisessä on vahvistettava kotoutumispalveluita, jossa koko perhe otetaan huomioon.

Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien tukemiseksi on lisättävä monikielistä ja selkosuomenkielistä omistajanvaihdoksiin liittyvää ohjausta ja materiaalia sekä helpotettava pankkiasiointia ja yritystilin avaamista. Uusiyrityskeskusten palveluita on tarjottava riittävästi myös englanniksi.

Suomessa olisi tärkeää selvittää eurooppalaisia hyviä käytäntöjä ulkomaisten yrittäjien oleskelulupien myöntämisestä. Esimerkiksi Alankomaissa maahan muuttaville yrittäjille myönnetään oleskelulupa, joka on voimassa enintään vuoden. Tuona aikana yrittäjän on mahdollista rakentaa kannattavaa yritystoimintaa ja saada mentorointia. Tätä työtä tehdään julkishallinnon ja kauppakamarien yhteistyönä.

Suomessa yrittäjän oleskeluluvan saamista pitää sujuvoittaa. Oleskelulupaa hakevalta vaaditaan jo ennakoivasti innovatiivinen liiketoimintasuunnitelma ja mahdollisesti vuokra- ja asiakassopimuksiakin. Oleskelulupien käsittelyajat vaihtelevat 9–15 kuukauden välillä. Yrittäjyyden edistämiseksi jokaiseen oleskelulupamuotoon pitäisi liittää automaattisesti työnteko- ja elinkeinonharjoittamisoikeus. Näin henkilön ei tarvitsisi hakea uutta oleskelulupaa elämäntilanteen muuttuessa.

## Yrittäjän oleskeluluvan saamista pitää sujuvoittaa.

### Akavan ehdotukset

- Kehitetään YEL-järjestelmää ja ehkäistään yrittäjän alivakuuttamista yrittäjän sosiaaliturvan parantamiseksi.
- Otetaan käyttöön työttömyysturvan yhdistelmävakuutus.
- Yhtenäistetään työttömyysturva- ja yrittäjän eläkelakien yrittäjämääritelmät.
- Yrittäjien työterveyshuollon hankinnan, työkyvyn tukemisen ja työsuojelun osaamista lisätään yrittäjän itsensä jaksamisen tukemiseksi ja työnantajavastuiden hoitamiseksi.
- Yksinyrittäjän mahdollisuuksia ostaa työterveys- ja hyvinvointipalveluita vahvistetaan ja palvelupakettien räätälöinnin mahdollisuutta lisätään.
- Kehitetään toiminimiyrittäjän verovähennysoikeutta huomioimaan liikunta- ja kulttuurietu sekä sairaan lapsen hoitajan palkka.
- Helpotetaan ulkomaalaisen osaajan pankkitilin perustamista ja sähköistä tunnistautumista
- Kannustetaan nuoria olemassa olevien yritysten jatkajiksi mm. luomalla ”Yrittäjäksi yritysostoilla” -valmennuskoulutusohjelma sekä lisäksi ns. jatkajakouluja ja ohjausta oppilaitosten yhteyteen.
- Verohallinnossa tarjotaan mahdollisuutta ennakoivaan keskusteluun omistajavaihdoksista, kaikissa yritysmuodoissa.
- Hyödynnetään tulorekisterin tietoja laajemmin kuin nykyisin.
- Sujuvoitetaan yrittäjän oleskeluluvan saamista ja helpotetaan yritystilin avaamista ulkomailta muuttaneelle henkilölle.

# 3. Yritykset kasvuun

## 3.1. Palvelut ja rahoituskanavat tukevat yrittäjyyttä

Toimivat rahoitusmarkkinat ovat keskeinen yrityksen kasvun mahdollistaja. Pankkien kiristyneet lainaehdot hankaloittavat erityisesti pk-sektoria. EU-rahoitusvälineitä ei hyödynnetä riittävästi suomalaisissa pk-yrityksissä. Toimintaympäristöä tulisi Suomessa kehittää siten, että se loisi pohjaa suomalaisten venture capital -rahastojen koon kasvamiselle.

Osana yritysten toimintaedellytysten tukemista pitää huolehtia toimivasta infrastruktuurista. Sujuvat tietoliikenneyhteydet kaikkialla maassa sekä tiestön ja raiteiden kunto ovat keskeisiä saavutettavuustekijöitä yritysten, alueiden ja osaavan työvoiman saatavuuden näkökulmasta.

Yritysten tukemisessa ja rahoitusmahdollisuuksien kehittämisessä tulisi huomioida paremmin erikokoiset ja monimuotoiset yritykset. Alkuvaiheen rahoitusta on tarjolla hyvin, mutta kasvuvaiheeseen tarvitaan rahoituskanavia. Jos rahoitusta ei saada Suomesta, kasvukykyiset yritykset myydään helposti ulkomaille.

Pääoma- ja riskirahoittajasijoituskentän kehittyminen ja monipuolistuminen on tärkeää yrittäjyysekosysteemin kehittymiselle. Yksityisen rahan kanavoitumista kasvuyrityksiin pitää lisätä tekemällä sijoituksista houkuttelevampia. Lisäksi yksityishenkilöiden mahdollisuutta osallistua pääomasijoitustoimintaan pitää lisätä esimerkiksi rahastojen kautta.

Yritysten kasvuhalukkuutta ja -hakuisuutta pitää tukea. Yritystukia pitää uudistaa. Niiden pitää tukea yritysten osaamisinvestointeja ja uudistumista, uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kansainvälistymistä ja kasvua sekä innovaatioita ja hiilineutraalisuutta. Olennaista on tukien vaikuttavuus. Julkisen yritystukijärjestelmän kautta tuettavaan yritysten innovaatiotoimintaan sisällytetään vahvemmin tuote-, palvelu-, markkinointi- ja organisaatioinnovaatioita.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan (TKI) merkitys kasvuun ja työllisyydelle on ratkaiseva. TKI-toiminnan kautta ratkaistaan suuria yhteiskunnallisia ongelmia. Suomi menestyy vain luomalla uutta. Petteri Orpon hallitusohjelmassa on asetettu tavoite nostaa julkiset ja yksityiset tutkimus- ja kehittämispanostukset neljän prosentin osuuteen bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Kaikki eduskuntaryhmät ovat sitoutuneet tavoitteeseen parlamentaarisen TKI-työryhmän kautta. Päämääränä pitää olla erityisesti yritysten TKI-toiminnan lisääminen ja siihen kannustaminen. Tässä tärkeänä välineenä on laaja ja pysyvä TKI-verokannustin. TKI-verovähennyksen käyttöä erityisesti pk-yrityksissä tulee seurata.

Mikro- ja pk-yritysten investointeja TKI-toimintaan on lisättävä ottaen huomioon erityisesti vihreä siirtymä ja digitalisaatio. Business Finlandin veturihankkeet luovat innovaatioekosysteemejä, joissa pienemmillä yrityksillä on mahdollisuus olla osa kansainvälisiä markkinoita tavoittelevaa. Veturihanketoiminnan rahoitus pitää vakiinnuttaa, jotta yrityksillä on riittävän vakaa ja pitkäkestoinen näkymä tähän liittyvistä rahoitusvaihtoehdoista. Laajoja yhteishankkeita tukemalla edistetään tiedon leviämistä ja radikaaleja innovaatioita. Valmistelussa olevan Business Finlandin ammattikorkeakouluille suunnatun rahoitustyökalun tavoitteena on pk-yritysten ja korkeakoulujen välisen yhteistyön lisääminen. Rahoitusväline ei saa lisätä kohtuuttomasti hallinnollista taakkaa.

**Suomalaiset  
pk-yritykset  
voivat hyödyntää  
EU-rahoitus-  
välineitä  
tehokkaammin.**

**Yritystuki-  
järjestelmässä  
on olennaista  
varmistaa tukien  
vaikuttavuus.**





Kansainvälistyminen lisää asiakaspotentiaalia merkittävästi ja on siten oleellinen osa yritysten kasvua. Suomalaisten pk-yritysten osuutta viennistä on syytä kasvattaa muun muassa varmistamalla riittävät vienninedistämispalvelut myös pk-yrityksille. Ulkoministeriön edustuston roolia valtion viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämisessä pitää vahvistaa.

### 3.2. Osaajat ovat yritysten kasvun edellytys

Osaajat tekevät innovaatiot. Korkeasti koulutettujen osaajien puute ei saa muodostua pullonkaulaksi TKI-toiminnalle. Yrittäjyysopintoja ja -valmiuksia on edelleen vahvistettava läpileikkaavasti peruskoulussa, toisella asteella ja korkeakouluissa.

Osaavan työvoiman saatavuus ja kohtaanto eivät saa muodostua yritysten kasvun esteeksi. Suomen houkuttelevuutta on vahvistettava ja tässä on osaajien lisäksi huomioitava koko perheen asettautuminen Suomeen.

**Osaavan  
työvoiman  
saatavuus on  
keskeistä  
TKI-toiminnalle  
ja yritysten  
kasvulle.**

Työvoima- ja yrityspalveluiden siirrossa kunnille on varmistettava toimintamallit, joilla tuetaan yritysten mahdollisuuksia ja rohkeutta rekrytoida ulkomailta esimerkiksi erilaisten yhteisrekrytointikampanjoiden avulla. Kansainvälisen rekrytointin lupaprosessien sujuvoittamista pitää jatkaa ja rakentaa asettautumispalveluille yhden luukun toimintamalli.

Yrittäjien mahdollisuuksista kehittää osaamistaan julkisissa hankinnoissa, tekoäly-, digitalisaatio- ja vihreän siirtymän asioissa on huolehdittava. Yritysten neuvonta- ja kehittämispalveluiden hyödyntämistä yritystoiminnan eri vaiheissa on lisättävä. Myös jatkuvan oppimisen järjestelmää ja mahdollisuuksia pitää kehittää huomioimaan myös yrittäjät.

Julkisten hankintojen kautta vahvistetaan yrittäjyyttä. Hankintalainsäädäntöä on edelleen kehitettävä ja lisättävä osapuolten hankintaosaamista huomioimaan vastuullisuuden vaatimukset sekä mahdollistamaan pienemmät hankintakokoukset, jotta myös mikro- ja pk-yrittäjät pääsevät osallistumaan palveluiden tuottamiseen julkiselle sektorille.

### 3.3. Yksinyrittäjästä työnantajaksi

Suomessa työnantajayritysten määrä vähenee. Tavoitteeksi on asetettava, että tulevaisuudessa lisätään työllistävien työnantajien määrää. Osana tätä luodaan entistä paremmat edellytykset Suomen startup- ja kasvuyrittäjyysekosysteemin vahvistamiseksi. OECD:n tilastoissa Suomi on nyt sijalla 11 start up -yritysten perustajien määrää kuvaavassa tilastossa. Yritysten toimintaympäristön ennakoitavuuteen ja vakauteen on kiinnitettävä huomiota.

Työnantajaksi siirtyminen vaatii osaamista ja siihen liittyvien vastuiden hoitamiseksi pitää olla tarjolla riittävästi tukipalveluita. Ensimmäisen työntekijän palkkaamista pitää helpottaa lisäämällä neuvontaa työnantajan vastuista ja velvoitteista. Jos rekrytointitukikoikeilu osoittaa, että palkkatuki madaltaa kynnystä työnantajaksi ryhtymiseen, tämä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen tarkoitettu tuki on vakinaistettava. Työllistävien yrittäjien osaamista monimuotoisuus-, yhdenvertaisuus- ja inklusioasioista tulee lisätä. Tämä on yritysten kilpailuvaltti osaavan työvoiman saamisessa ja liiketoiminnan kasvattamisessa.

Keskisuurilla yrityksillä ja alle 500 henkeä työllistävillä yrityksillä on alihankintaketjujensa kautta tärkeä merkitys yritysekosysteemien ylläpitäjinä. Kansantaloudellisesti on tehokasta tukea keskisuurten yritysten kasvua. Yritysten hallinnollista taakkaa on pyrittävä vähentämään.

Omistajavaihdokset ovat yksi hyvä keino korkeakoulutetulle siirtyä yrittäjäksi. Kannattavaa yritystoimintaa ei ole tarkoituksenmukaista ajaa alas vain siksi, että esimerkiksi eläkkeelle lähtevälle toimijalle ei löydy jatkajaa.

Seuraavan kymmenen vuoden ajan vuosittain noin 5 000 yritystä tulee omistajanvaihdostilanteeseen. Siksi on tärkeää edistää omistajavaihdosten sujuvuutta ja houkuttelevuutta. Kasvun vauhdittamiseksi on lisättävä omistajuuden osaamista laajalti yhteiskunnassa. On myös helpotettava ostajien ja myyjien kohtaamista sekä kannustettava omistajanvaihdoksiin verotuksen ja rahoitusmahdollisuuksien keinoin.

## Akavan ehdotukset

- Vahvistetaan Invest in Finlandin resursseja.
- Yritysten asema kotouttamisessa on uudistettava esimerkiksi myöntämällä yrityksille matalan kynnyksen palkkatukea ensimmäisen maahanmuuttajan työllistämiseksi ja/tai tukea maahanmuuttajan suomen tai ruotsin kielen opintoihin.
- Varmistetaan resurssit ja toteutetaan digitaalinen Virtual Finland -palvelualusta maahantulon sujuvoittamiseksi.
- Laaditaan strategia kansainvälisten osaajien Suomeen jäämistä edistävästä toimista.
- Ratkaistaan osaamisen kohtaanto-ongelmia luomalla valtakunnallinen osaamisalusta, jonka avulla helpotetaan osaajien ja yritysten parempaa kohtaamista.
- Nostetaan Finnveran yrittäjälainan 100 000 euron enimmäismäärää merkittävästi.
- Mahdollistetaan yksityishenkilöiden osallistuminen pienillä summilla pääomasijoitustoimintaan.
- Hyödynnetään paremmin EU:n oman pääoman ehtoista rahoitusta.
- Selvitetään mahdollisuutta ottaa käyttöön rahoitusneuvonnan palveluseteli. Setelin avulla yritys voi kartoittaa uudistamiselle ja kestäväälle kasvulle olennaiset rahoitusmahdollisuudet.
- Yritysten hallinnollista taakkaa vähennetään, kuitenkin niin, että työnantajan vastuita ja velvoitteita ei hämärretä.
- Yritystukia uudistetaan, jotta ne tukevat kasvua ja uudistumista.
- Lisätään yritysten aineettomia investointeja.
- Sujuvoitetaan lupaprosesseja ja varmistetaan yritysten osaavan työvoiman saatavuus investointien houkuttelemiseksi.
- Sujuvoitetaan omistajanvaihdoksia sekä yksinyrittäjästä työnantajaksi siirtymistä ja lisätään neuvontaa näistä.
- Laaditaan veropolitiikan pitkän aikavälin kehittämisen suunnitelma, joka vahvistaa yritysten toimintaympäristön ennustettavuutta.
- Nostetaan arvonlisäverotuksen verovelvollisuuden vähäisen toiminnan raja 30 000 euroon.
- Mahdollistetaan liikunta- ja kulttuuriedun verovähennysoikeus toiminimiyrittäjälle.
- Kehitetään hankintalainsäädäntöä ja lisätään hankintaosaamista.

**Yritykset  
tarvitsevat  
vakaata ja  
ennakoitavaa  
toiminta-  
ympäristöä.**

# 4. Euroopan yhteinen sääntely tuo selkeyttä yritystoimintaan

## 4.1. Euroopan sisämarkkinat ja sääntely tukevat yritysten tasapuolista kilpailua

Kilpailulliset markkinat pitävät yllä kokonaistuottavuutta. On viitteitä siitä, että yritysten kilpaillessa markkinoilla siten, että palkoista on sovittu kollektiivisesti, markkinoilla säilyvät ensisijaisesti ne yritykset, jotka ovat onnistuneet kasvattamaan tuottavuutta. Luova tuho osin edistää kansantalouden kokonaistuottavuutta.

Euroopan tasolla yritystukien yhdenvertaisuus valtiontukisäännöissä on ratkaisevan tärkeää kilpailuvääristymien ehkäisemiseksi. Kriisiaikojen poikkeukset Euroopan energia- ja taloustilanteen takia eivät ole pysyvä malli yritysten tukemisessa.

Vihreä siirtymä ja irtautuminen fossiilista polttoaineista mahdollistaa Suomen ennätysuuria investointeja kestäviin energia- ja teknologiaratkaisuihin, joissa Suomi voi nousta edelläkävijäksi. Tämän lisäksi yritysten, kotitalouksien ja julkisen sektorin on tehtävä suuriakin investointeja vihreään siirtymään. Vain siten voimme saavuttaa tavoitteet ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi sekä siirtymään kiertotalouteen.

Tämän kaiken edellytyksenä on yrityksille ennakoitava ja investointeihin kannustava toimintaympäristö ja vakaat rahoitusmarkkinat Suomessa ja Euroopassa. Suuren osan rahoituksesta hoitaa yksityinen sektori. Investointien ohjatumista pitää edistää kustannustehokkaasti ja johdonmukaisesti.

Suomalaiset kestävä kehityksen mukaiset tuotteet ja teknologiaratkaisut luovat uutta kasvua. Niiden rahoituskriteereiden pitää olla yrityksille selkeitä eivätkä ne saa lisätä kohtuuttomasti hallinnollista taakkaa varsinkaan pienille ja keskisuurille yrityksille.

Viime vuosien aikana EU:ssa on valmisteltu uutta ja yhtenäistä yritysvastuulainsäädäntöä. Euroopan tasoinen sääntely takasi sisämarkkinoilla yrityksille tasapuolisen kilpailuympäristön. Suurille yrityksille asetettaisiin erityinen huolellisuusvelvoite haitallisten ihmisoikeus- ja ympäristövaikutusten tunnistamiseen, ehkäisemiseen, lieventämiseen ja korjaamiseen sekä toteutettujen toimenpiteiden seurantaan läpi arvoketjun.

Sääntelyssä on keskeistä, että oikeudellinen vastuu toteutuu ja rikkomuksista seuraa sanktio. Sääntelyä tarvitaan kuluttajan oikeuksien turvaamiseksi sekä työntekijöiden suojelemiseksi ja kunnollisten työolojen varmistamiseksi. Yrityksille pitää järjestää riittävästi ohjausta ja neuvontaa uuden sääntelyn toimeenpanosta, vastuista ja velvoitteista.

Järkevä sääntely tukee kasvua ja innovaatioita. Euroopan unionin on tärkeää saada solmittua uusia kauppasopimuksia, jotka edistävät yrittäjyyttä jäsenvaltioissa luomalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

**Uutta kasvua voidaan saada kestävä kehityksen mukaisten tuotteiden ja teknologiaratkaisujen avulla.**

## 4.2. Alustatalous tuo työtä mutta tarvitsee myös sääntelyä

Alustatalouden mahdollisuudet lisäävät työskentelytapojen monimuotoisuutta, aivan kuten laskutuspalveluiden kautta tehtävä työ on lisännyt sivutoimista yrittäjyyttä. Alustatalouden mahdollisuudet löytää ja tehdä työtä sekä hankkia lisäansioita kiinnostavat korkeakoulutettuja. Digitaalinen alusta tuo joustavuutta sekä kaivattua vapautta ja itsenäisyyttä, mutta myös epävarmuutta tuloista. Kasvava alustatalous edellyttää yhteisiä EU-tason toimia ja sääntelyä. Kyse ei ole vain alustatyötä tekevästä, vaan laajemmin itsensä työllistävästä yksinyrittäjästä ja heidän asemastaan ja työoloistaan. Tavoitteena on ihmisten yhdenvertainen kohtelu työmarkkinoilla ja työmarkkinoille pääsyn helpottaminen, reilut työehdot sekä riittävä työntekijöiden sosiaalinen suojele.

Alustatyön rajat ylittävä luonne on tunnustettu EU-tasolla. Työehtojen maakohdattaiset ja merkittävät erot luovat kilpailun vääristymää yhteisillä sisä- ja työmarkkinoilla. Ihmisten ja yritysten yhdenvertaiset toiminta- ja kilpailumahdollisuudet markkinoilla pitää varmistaa.

Euroopan komissio on ehdottanut direktiiviä työolojen parantamisesta alustatyössä (alustatyödirektiivi). Direktiivi toisi alustatyölle yhteiset kehysäännöt sisämarkkinoilla. Direktiivissä todetaan, että kansallisesti määriteltäisiin sisältö ja kriteerit itsensä työllistäjiin sovellettavalle ja kumottavissa olevalle työsuhteolettamalle, jossa alustan kautta tehtävä työ katsottaisiin lähtökohtaisesti työsuhteiseksi. Työsuhteolettama laadittaisiin nojaten EU-oikeuskäytäntöön. Kansallisesti olisi määriteltävä, mitkä työnjohtoa ja valvontaa osoittavat seikat laukaisevat työsuhteolettaman soveltumisen.

Jos työtä välittävä digitaalinen alusta pyrkisi kumoamaan oikeudellisen oletuksen, sen olisi osoitettava, että kyseinen sopimussuhde ei ole jäsenvaltioissa voimassa olevissa laeissa, työehtosopimuksissa tai käytännöissä määritelty työsuhde.

Suomessa työntekosuhteen oikeudellinen luonne ratkaistaan arvioimalla työsuhteen tunnusmerkkejä. Työsuhteessa kaikkien työsopimuslain mukaisten kriteerien tulee täytyä. Viime kädessä oikeussuhteen muoto ratkaistaan kokonaisarviointi on usein tarpeen erityisesti työn johtoa ja valvontaa eli direktio-oikeutta koskevan tunnusmerkin täyttymistä arvioitaessa. Akava korostaa, että työn luonnetta arvioitaessa on tärkeää huomioida, onko työtä tekevällä tosiasiaa mahdollisuutta vaikuttaa työhönsä ja onko hän riippuvaisessa asemassa toimeksiantajaansa nähden.

Työntekoa koskevan oikeussuhteen luonteen selvittämiseksi tarvitaan matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja. Hitaan ja kalliin tuomioistuinmenettelyn rinnalle tarvitaan nopeampi ja edullisempi keino työntekoa koskevan suhteen oikeudellisen luonteen vahvistamiseksi.

Direktiivissä ehdotetaan myös algoritmien käyttöä koskevaa sääntelyä. Niiden olisi oltava syrjimättömiä ja avoimia, työntekijän tai itsensä työllistäjän irtisanominen ei saisi perustua tekoälyn algoritmeihin ja algoritmien vaikutusta esimerkiksi työolosuhteisiin tulisi arvioida. Johtamisessa algoritmeja voi hyödyntää rutiinitehtävien hoitamisessa. Johtaminen algoritmien avulla ei saa kuitenkaan johtaa työntekijän tarkkailuun. Algoritmijohtamisen kehityksessä on huomioitava läpinäkyvyys ja turvallisuusulottuvuudet sekä noudatettava tietosuojalakeja ja eettisiä standardeja.

Euroopan komissio hyväksyi syksyllä 2022 toimeksiantajasta riippuvaisia ja palkansaajaan rinnastettavia freelancereita ja yksinyrittäjiä koskevat suuntaviivat,

**Kasvava alustatalous edellyttää yhteisiä toimia ja sääntelyä EU-tasolla.**

joiden mukaan he voivat tietyissä olosuhteissa neuvotella kollektiivisesti työoloistaan ja palkkioistaan kilpailulainsäädännön estämättä. Myös ammattiliitoilla olisi siten mahdollisuus edustaa itsensätyöllistäjiä neuvotteluissa. Suomessa Kilpailu- ja kuluttajavirasto KKV on ohjeistanut myös huomioimaan suuntaviivat. Tämä selkeyttää tilannetta ja yhdenmukaistaa maakohtaisia tulkintoja kilpailulaista. Tarvittaessa kollektiivisen edunvalvonnan toteutumista on vahvistettava lainsäädäntöä täsmentämällä.

## Akavan ehdotukset

- Varmistetaan ihmisten ja yritysten yhdenvertaiset toiminta- ja kilpailumahdollisuudet sisämarkkinoilla ja alustataloudessa.
- Euroopan unionin on tuettava uuden teknologian tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita, jotka luovat mahdollisuuksia kasvuyrittäjyydelle.
- Parannetaan yksinyrittäjien asemaa esimerkiksi alustataloudessa kehittämällä lainsäädäntöä ja varmistamalla kollektiivisen neuvotteluoikeuden toteutuminen.
- Matalan kynnyksen oikeussuojakeinoja kehitetään työntekoa koskevan oikeussuhteen luonteen selvittämiseksi.
- Yritysvastuusäätelyä kehitetään EU-säätelyn mukaisesti. Toimeenpanossa varmistetaan valvovalle viranomaiselle riittävät resurssit yritysten neuvontaan ja ohjaukseen.

# 5. Sote-yrittäjyys osana sosiaali- ja terveyspalveluja

Yksityiset palveluntuottajat ovat tärkeä osa sosiaali- ja terveyspalvelujen kokonaisuutta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuutta parannetaan edistämällä monituottajuutta ja sote-alan yrittäjyyden toimintaedellytyksiä eri puolilla Suomea.

Työvoimapulaan voidaan osin vastata mahdollistamalla mikroyritysten yritystoiminta matalalla kynnyksellä. Ellei vuoden 2023 alussa voimaan tulleeeseen sote-uudistukseen tehdä muutoksia, sote-alan pienten ja keskisuurten yritysten toiminta uhkaa hiipua kannattamattomana. Tämä heikentää kilpailua, palvelutarjontaa ja asiakkaiden valinnanvapautta sekä lisää hoitojonoja.

Julkisten hankintamenettelyjen pitää mahdollistaa monituottajamalli paremmin, koska se on parhaimmillaan kustannustehokkain tapa varmistaa asiakkaan saaman palvelun laatu. Palveluseleiden arvo pitää määritellä sellaiselle tasolle, joka mahdollistaa kannattavan yritystoiminnan.



Palveluostoihin liittyvät alihankintarajoitukset vähentävät erityisesti mikroyritysten mahdollisuuksia olla osa sote-palvelujärjestelmää. Mahdolliset yrittäjätyöstä syntyvät eturistiriidat pitää ratkaista muulla tavoin kuin sulkemalla myös yrittäjän toimivat hyvinvointialueiden työntekijät pois julkisista hankinnoista. Tämän tarve korostuu tilanteissa, joissa hyvinvointialueella ei ole mahdollisuutta tarjota vakituista kokoaikatyötä kaikille sote-ammattilaisille. Myös muissa hankintakriteereissä on kiinnitettävä huomioita siihen, että ne eivät epätarkoituksenmukaisesti (esimerkiksi vastuuvakuutuksen tasot) rajaa mikroyrityksiä pois kilpailutuksesta.

Järjestämislakiin liittyvän omavalvonnan ja muun byrokratian hallinnollinen taakka on muutettava kohtuulliselle tasolle, jossa otetaan huomioon yritystoiminnan koko ja siihen suhteutettu riski.

Kela-korvausten avulla puretaan syntyneitä palveluvelkaa. Kela-korvausmallin uudistamisessa korvauksia pitää tarkastella kokonaisuutena. Keskeistä on hoidon jatkuvuus, vaikuttavuus ja moniammatillisuus. Uudistamisessa painopisteenä pitää olla, että mielenterveyspalveluiden, suun terveyden ja toiminta- ja työkykyä tukevien palveluiden Kela-korvaus varmistetaan riittävän tasoisena ja vaikuttavana. Sosiaali- ja terveysalan yritysten kehittämistoimintaa pitää tukea parantamalla rahoituksen saantia.

**Julkisten hankintamenettelyjen pitää mahdollistaa monituottajamalli paremmin.**

## Akavan ehdotukset

- Puretaan monituottajuuden esteitä sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisessa.
- Hyvinvointialueiden palveluiden kustannusten pitää olla läpinäkyviä ja seurantaa on kehitettävä.
- Vahvistetaan erityisesti mielenterveyden, suun terveyden sekä työ- ja toimintakykyä tukevien palveluiden saatavuutta kehittämällä Kela-korvausjärjestelmää.
- Lisätään palvelusetelin käyttöä ja varmistetaan, että sen arvo on riittävä.
- Varmistetaan lainsäädännöllä, että yksinyrittäjän on mahdollista toimia palveluiden tuottajana alihankintaa koskevan sääntelyn sitä estämättä. Lisäksi varmistetaan, että ammatinharjoittajan ja terveyspalveluyrityksen välinen neuvotteluasema ja sopimusehdot ovat tasapainossa.
- Vahvistetaan yrittäjyyttä julkisten hankintojen kautta.

[www.akava.fi](http://www.akava.fi)



**Akava**